

גיליון שבועי מבית "אהבת תורה"

לאהבה

גיליון 37 | פרשת ויקהל-פקודי תש"פ | בימי שישי ושבת חוזרים: מדרש פו ע"ב – עד דף פט ע"א
* בימים אלו משגנים שוב את הדפים החודשיים: מדרש פ ע"א – עד דף פט ע"א, לקראת הכהינה ביום ראשון הבעל"ט! *

להביא פרמיזא

רמזים, ציצים ופרחים, המעטרים את הלימוד השבועי

"יכול יהא נאכל בשתי חבורות, תלמוד לומר: 'בבית אחד יאכל'."

בספה"ק "דרך פקודין" (מצוה טו) כותב בארוכה לבאר הרמז בזה, שכל אחד ואחד צריך להיות דבוק ברבו וברותו, ודומה להתחלקות התורה ח"ו לכמה תורות, וזה פוסל רבו של זה וזה פוסל וכו'... ובשביל זה נמשך הדבר בעוה"ר אשר לא רבים יחכמו, כי מי שהולך בדרך אחד אשר קיבל מרבו, בקל חיש יסוד ממנהגו וילך בדרך אחר, כי יטהו לבבו לשמוע לקול המתנגד לדרך הזה, והנה זה לא תעלה בידו כי נשאר ערום מכל, וכשוכב בלב ים, כדמיון התינוק היונק היום ממינקת אחת ולמחר מאחרת אשר הוא עלול ח"ו לבה לידי חלאים משינוי המזגים.

והנה, כאשר תבין הדברים, תבין ענין הרמז במצוה שלא יוציא מבשר הפסח מחבורה לחבורה, רק עמוד במנהגיו ודרכי עבודתו ומנהגיו בעניינים העולמיים בחבורתו, הגם שמצוה לשמוע קול דברי אלקים מכל מלמד להשכיל למען דעת את ה', עכ"ז יאחד צדיק דרכו והילוכו בקדושה כפי הרגלו מפני מורוה לשם שמים, ויהיה לו כיתד תקוע במקום נאמן שזה הוא דרכי עבודתו כפי שורש נשמתו, הבן הדברים על מתכונתם ועינמו לנפשך כי אל בעלי השכל אשים דברתי.

וגם כן הרמז שלא יוציא מחבורה לחבורה, שלא יוציא מפיו מילין לדבר על הנהגת חבורה אחרת, רק יורה לנפשו שזה דרך אחר לעבודתו ית"ש כפי שורש נשמתו, ומני ומיניה יתקלס עליאה, ומדי בזה תדע את אשר תראה בדורותינו בעוה"ר הגיע הדבר להתחלקות הדעות זה פוסל רבו וכו', הוא מחמת התלמידים שלא שמשו כל צרכם להבין ענין מנהג רבותיהם עד הנקודה הפנימית התכליתית, כי אילו באו אל המרכז הנקודה הפנימית הנה אז היו רואים התאחדות הכל למקום אחד משא"כ כשאינם באים אל הנקודה..."

"לא כאברהם שכתבו בו 'הר', שנאמר: 'אשר יאמר היום בהר ה' יראה'. ולא כיצחק שכתבו בו 'שדה', שנאמר: 'ויצא יצחק לשוח בשדה'. אלא כיצחק שקראו 'בית', שנאמר 'ויקרא את שם המקום ההוא בית א-ל'."

בעת שהותו של כ"ק מרן מהר"א ז"ל ב"ע ווארשא בשנת תר"ץ, כדי לטכס עצה ותושיה יחד עם שאר גדולי ישראל בעקבות גזירות המלכות, נפגש מרן ז"ע עם הגאון רבי אלחנן וואסרמאן זצ"ל, ותחת אחד השיחים חזר מרן באוזניו על דבר-תורה מל"ק מרן מהר"ש ז"ע, על דברי המדרש (דבר יא, ע' עה"פ וברים ג, טז) "ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר": "ומנין שהתפלל משה באותו הפרק חמש מאות וחמשה עשר פעמים, שנאמר 'ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר', 'ואתחנן בגימטריא הכי הוי'.

דהנה, איתא בספרי הקדמונים, כי הקב"ה בנה כותל ראשון של בית המקדש שלעתידי עם השם שגימטריא שלו ק"ג כמנין "מחנה", ואברהם אבינו בנה את הכותל השני לבית המקדש גם כן בשם הזה שגימטריא שלו "מחנה", וב' פעמים "מחנה" עולה כמנין "הר" עם הכולל (206), ולכן אמרו רז"ל (ספחים פח, א) שאברהם קראו "הר".

כמו"כ יצחק אבינו הוסיף כותל שלישי לבנין הבית – גם בשם שגימטריא שלו "מחנה", וג' פעמים "מחנה" עולה כמנין "שדה" (309), ולכן קראו יצחק "שדה". ויעקב אבינו בנה את הכותל הרביעי וגם הוא עשה כן בשם שגימטריא שלו "מחנה", וד' פעמים "מחנה" עולה כמנין "בית" (412), ולכן קראו יעקב "בית". ואחר כל זאת, כדי לסיים את בנין הבית בתקרת הגג, הוסיף משה רבינו עוד פעם את השם הזה שגימטריא שלו "מחנה", וה' פעמים "מחנה" עולה בגימטריא תקט"ו.

וזוהי כוונת המדרש ב-תקט"ו תפילות שמשח רבינו ע"ה התפלל...

להידודא על הימוד השבועי

"כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה, חוץ מצא"

בסוגיין (פ"ג ע"ב) למדנו, ש"כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה". והנה, במקצת ספרים יש שהוסיפו על מיתר או זרוסו: "חוץ מצא". ונלאו המפרשים לבאר משמעות מילים אלו, והאם גירסא זו נכונה ואמתית, או שמא אינה כי אם "הגהת ליצנים" בדברי המאירי (זה לשונו: "... ואין גורסין בה 'חוץ מצא', אלא שבקצת ספרים נמצא כן, ודרך הגהת ליצנים נשתבשה בה הספרים").

בספר "בן יהודע" מקיים גירסא זו, ואף מקשה עליה, שלכאורה איך יתכן שאורח יתאכסן אצל בעל הבית בעל כורחו ולא יצא מביתו כשלאחרו אותו? ומבאר ה"בן יהודע" פשר מילים אלו בכמה אנפין:

א. "ונראה לי בס"ד הכונה, כל שירות שיאמר לך בעל הבית לעשות בתוך ביתו – עשה, חוץ מצא, רוצה לומר: חוץ משירות של יציאה, שיאמר לך צא והבא לי דבר זה משוק פלוני או מבית פלוני וכיוצא בזה, אין אתה מחוייב משורת דרך ארץ לעשות לו שירות חוץ לביתו". [ציון, כי ביאור דומה לזה כתב גם הב"ח (א"ח סי' עט), בתוספת נימוק מדוע אכן פטור מלעשות לבעה"ב שירות כזה, וד": "... 'חוץ מצא', כלומר: אם יאמר לו ששירת אותו ביציאה חוץ לבית, כגון לשלחו לשוק ולצאת חוץ לבית, אין צריך לשרות בכך, כי אין זה דרך ארץ לאורה לצאת לשוקים ולרחובות ושיאמר מכיר בך]."

ב. "או נראה לי בס"ד, 'צא' – לשון מאיסות וטינוף, כמו: 'תדרם כמו דור', צא תאמר לו' בישעיה (ל, כב), דפירושו הוא לשון טינוף וכן כתב רד"ק. וכאן רוצה לומר, כל שירות שיאמר לך בעל הבית עשה לו, חוץ משירות שיש בה טינוף ומאיסות".

ג. "או יובן, חוץ מצא" – ראשי תיבות מן צ"ד א"סור, רצונו לומר: דבר שאין בו איסור ממש אלא צ"ד א"סור, נמי לא תשמע לו, כגון שאומר לך לאכול ולשתות דבר שיש בו חומרא. דאם הוא אסור, זה פשיטא שלא ישמע לו".

עוד נביא את ביאורו של ה'דרישה' (א"ח סי' קע סק"ג), אשר הולם את הדברים כפשוטם, שכאשר בעל הבית משלח את האדם מביתו – אל לו לשמוע בקולו ולצאת, וכל זאת "משום דגריסין בערבין (טז, ב): 'עד היכן לא ישנה האדם אכסניא שלו, רב ושמואל דאמרי תרווייהו: חד אמר עד כדי הכאה, וחד אמר עד שיפישל את כליו לחוץ, משום שאמר אכסניא פוגם ונפגם'. פירש רש"י: 'שיאמרו עליו כמה קשה הוא זה, שאינו יכול לעמוד אצלו'...". עכ"ל.

ובדרך רמז כתב בספה"ק "ראשית חכמה" (שער הקדושה פרק יז, כא), כי במיתר זו נרמז, ש"הכלל שאין לך דבר שלא יתוקן בתשובה. ומה שפירשו בזהוהר שאינו תלוי בתשובה הוא – שתשובתו קשה, ואף זה מכלל קושי התשובה – שמראים לו שאינו תלוי בתשובה. ואין לך דבר שעומד לפני התשובה, ואף אם שמעתי 'שובו בנים שובבים' – חוץ מפלוני', כענין אלישע-אחר, אל תחוש, שהרי אלישע-אחר סוף סוף נתקבל, אפילו שלא שב, כל שכן אם היה שב שהיה מועיל לו יותר ויותר, אלא שסגרו דלתי התשובה בפניו והיה צריך להפציר עד יפתח הפתח. וזהו מה שאמרו רז"ל: 'כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה' – חוץ מצא'. 'בעל הבית' – דהיינו הקדוש ברוך הוא, 'כל מה שיאמר לך עשה' – מהמצות – 'עשה', 'חוץ מצא' – שאם יאמר לך 'צא' מביתו ואל תכנס, כענין אלישע-אחר, אל תשמע לו, אלא תכנס בתשובה כי זה חשקו של בעל הבית, אלא שמטעה אותך", עכ"ל ק.

לסיכום דאמלתא נביא את אמרתו השנונה של הרה"ק בעל "שפת אמת" מגור זצ"ל לבעל-הבית אחד בהתארוחו אצלו, כשהלה ניסה לכבדו בכל טעדיק, בתואנה ש"כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה", ולכן מוכרח רבו לקבל את הכבוד הגדול שהוא מנסה להנחילו. נענה ה'שפת אמת' ואמר לו: "הרי סיום המאמר הוא: 'חוץ מצא', והיינו שבדברים המוציאים את האדם מן העולם, דוגמת כבוד, אל לו לאדם לשעות אל דברי בעל הבית"..." (שיח שפי קודש ערך 'כבוד').

חפץ תרופה למחלת הקורונה?

בשעה שכל המומחים שוקדים על פיתוח חיסון ותרופה למחלת הקורונה, זוכים לומדי התורה לקבלת 'חיסון' ורפואה מיוחדת במינה ---

בוא וראה את לשון המדרש אגדה בפרשת עקב:

"והסיר ה' ממך כל חולי - התורה היא מרפא לכל חולי, שנאמר: רפאות תהי לשרך!"

בימים אלו של אי-ודאות וחשש, דבר אחד בטוח:

על הלימוד הקבוע של העמוד היומי לא מוותרים אף פעם ובשום אופן, כי "תורה מגנא ומצלא"!

אתה ה' לְבָרְד, לְכַטַח תוֹשִׁיבֵנִי...

"אני משה בן כבוד אבא מורי הפרנס והמנהיג ישראל שלי"ט, הנקרא 'משה איסרליש' מקראקא, הייתי בתוך הגולה אשר נתגלגלו מעידנו בשנת שי"ו לפ"ק מחמת עיפוש האויר לא עלינו. והיינו גרים בארץ לא לנו בעיר 'שידלוב', מקום אשר אין תאנה וגפן, וכמעט אין מים לשתות כי אם בתחבולה, עיר אשר במסכנות תאכל בה לחם, ועץ אין בה להסכך בו. ולא יכלנו לקים ימי הפורים במשתה ושמחה, להסיר יגון ואנחה.

אמרת אקומה ואשמח במפעלי, אך חכמתי עמדה לי, כי פקודי ה' ישרים משמחי לב, ולקחתי תחת לשוני דבש וחלב, ונתתי לבי לתור ולדרוש כוונת המגילה, הנמשל בדבריה ופידוש כל מילה ומילה. ובדקתי בה עד מקום שידי מגעת, כי הספור נחמד למראה והנסתר בו הוא עץ הדעת..."

בהקשר לאָמוּר יצוין מה שכתב הרמ"א בתוך דבריו בשו"ת הרמ"א סימן יז, שם מזכיר את ישיבתו בוד - ללא ספרים - מחוץ לעיר קראקא, וז"ל שם: "... וכל שכן שלעת עתה ספרי אינן בידי כולם, נשארו בק"ק קראקא ואנכי יושב ממולם, מעט חכמתי וידיעתי מחוץ תרונה כחלום חלם, ואיך אכתוב ואדון לפני רבתי אשר לבם בריא כאולם..."

עוד זאת מענין להביא, דבר פלא שכתב הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל מבראדי בספרו "מעלות היוחסין" (אות כ), לפיו נמצא שבאותם ימי הסגר בעיר שידלוב, הספיק הרמ"א לכתוב כתבים נוספים רבים מחידושי תורתו, כאשר כתבים רבים אלו העמוסים בחידושו לא זכו לשזוף אור עולם, וככל הנראה נותרו מוחזקים בידיו של השר המקומי שהכתבים נקלעו אליו.

וכה כותב הגרא"ז זצ"ל, כפי ששמע מפי אביו הגאון רבי מנחם מאניש מרגליות זצ"ל אב"ד וויטקוב:

"שמעתי מאדוני אבי המאור הגדול ז"ל, ששמע בילדותו מפי אנשי אמת, איך שמחמת דְּבַר רחמנא ליצן או מחמת סיבה אחרת, ישב הרמ"א זמן מה בכפר אחר סמוך לקראקא, ומחמת הסיבה הנ"ל נשארו שם הרבה כתבים

שלו והובאו לבית גנזיו של השר הנ"ל, ומאז שישב הרמ"א שם נתעלה השר מאוד והיה הלך וגדול, והחזיק בכתביו אלו ולא רצה למסרם לשום אדם, וצויה ליורשיו אחריו לנהוג בהם כבוד, ובכל שנה שוטחים אותם לאויר ורוח היום, שלא ירקבו ויתעפשו. וכמדומה שאמר לי מפי איש שראה בעת שהוציאום ושטחום לשמש, ומי יודע אם לעת כזאת עודם קיימים שמה..."

בעז"ה שבשבע הבא נמשיך להביא אודות גדולי ישראל נוספים שחיברו ספרים שלמים בעת ישיבתם בהסגר, ויה"ד שלא ישמע עוד שוד ושבד בגבולנו, ונזכה שזכות התורה תגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

בעקבות המצב הלא-פשוט השורר ברחבי תבל, כאשר מאות אלפי איש נאלצים לשבת בבדידות ולהסתגר בביתם מאין יוצא ובא, נביא בזאת סקירה על כמה מגדולי ישראל מדורות עברו, אשר בימיהם השתוללו מגיפות שונות בחוצות רח"ל, עד שנאלצו כולם לשבת בבתי סגורים בהסגר מוחלט, ובכל זאת - ניצלו גדולי ישראל את זמנם היקר מפז ושקדו על דלתי תורה ביתר שאת וביתר עוז, גם מאחורי הדלת המוגפת על מסגר וברית.

לא זו אף זו, בימים הקשים ההם אף לקחו גדולי ישראל אלו את קולמסוס בידם והניבו תנובות ברוכות מתחת ידיהם, בדמות ספרי קודש שכתבו באותם ימי הבידוד, אשר עד ימינו אנו נהנים מפרי כתיבתם בימי צר ומצוק אלו.

ללמדנו בא, שבכל מצב שהוא, גם כאשר שוררת אי-וודאות וחוסר בהירות, בכל זאת יש לנו שיור - לימוד התורה הקדושה, אשר מינה לא נזוע בכל מצב ובכל אופן, כי היא חיינו ואורך ימינו, ובזכותה נזכה להנצל מן כל עקא ומן כל מרעין בישין, אמן ואמן.

בימיו של רבן של ישראל רבינו הרמ"א ז"ע, בשנת שט"ז, השתוללה בסביבות קראקא מגיפה איומה רח"ל, עד שכל תושבי קראקא וגלילותיה חויבו להסתגר בבתיהם כליל, כשאף לשם אספקת מזון למחיתם ומי-שתיה לא הורשו לצאת מן הבית.

בתקופה ההיא קיים הרמ"א את מה שהביא בספרו "דרכי משה" הקצו (י"ד ס"ו קטז) בשם המהרי"ל, כי "טוב לברוח בשעת הדְּבַר בר-מינן, ויש לברוח בתחלתה ולא בסופה..." ואף על גב דאמרין בגמרא (ב"ק ב, ב) 'דְּבַר בעיר - פְּנֵס' וכו', **נראה לי דכל שכן לברוח עדיף טפי**, אלא שאם יוכל לכנס באין יוצא, ואם לא - **חייב לברוח, ומנהג של ישראל תורה הוא**, ואכן הרמ"א ברח לעיריה 'שידלוב' הסמוכה לקראקא, שם הסתגר בבית אחד עד יעבור זעם.

בימים ההם, כשבת הרמ"א בבית המסוגר, וכראותו כי ימי הפורים קרבים ובאים ואין בידו אפשרות לשלוח מנות ומיני מטעמים אל אביו, כאשר היתה באמנה אתו מדי שנה בשנה בימי הפורים, גמר אומר בלבו לקחת את עטו בידו, ולחבר חיבור עם ביאור מיוחד עלי מגילת אסתר, כאשר חיבור זה ישלח כ'משלוח מנות' לאביו...

וכך, חרף כל הקשיים שנגעו בדבר ולמרות שלא היו בידיו ספרים כראוי, התיישב הרמ"א לערוך את ביאורו המיוחד והמופלא, עד אשר יצא מתחת ידו ספר שלם על מגילת אסתר אשר שמו יקבנו: "מחיר יין", ואותו שלח לאביו כדורון מיוחד לקראת חג הפורים.

ואמנם כסיפור הדברים הזה מצאנו נרשם בהקדמה שכתב הרמ"א לספרו זה, שם תיאר את הדברים בלשון קדשו. וכה מובא שם:

לברכות והנצחות ניתן לפנות למס': 0533-112-112 ♦ או לכתובת דוא"ל: gmail.com@3250987

לְבָרְד לְעֵלְיָה וּלְקַלָּם

מערכת גליון "לאהבה"

מזל טוב וגדיא יאה

ברכת מזל טוב שגורה בזאת לידידנו הנעלה, הר"ב טובא בחור"ת. צנא מלא ספרא, העומד לימינו בכל עת למען יזכיו הרבים, מחשבוני לומדי "אהבת תורה" בירושתי, ה"ה

הרה"ג ר' **שמואל זאב בק שליט"א**

לרגל השמחה השרויה במעונו בלידת בתו במזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

בברכה מרובה: המערכת

לעילוי נשמת

הרה"ח המפואר האי גברא יקירא, ירא ושלם, ותיק וחסידי

מוה"ר **ניסן בן מוה"ר שמשון רינגל ז"ל**

נלב"ע ביום כה' אדר תשע"ט לפ"ק

הונצח ע"י משפחתו החשובה

מזל טוב!

ברכת מזל טוב לחברותא היקר ידידי הנעלה המקפיד על הלימוד בהבנה עמוקה בקביעות מדי יום ביומו

הרה"ח ר' **ניסן גרינוולד שליט"א**

לרגל השמחה השרויה במעונו בלידת בתו במזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

המאחל מקרב הלב החברותא

יצחק שלמה שטיינברג